

M.A.-1 HISTORY

Second Semester- Question Bank

Paper – HISTORY AND ITS PRACTICE

- १)हया ग्रीक शब्दाचा अर्थ जिजासापूर्वक केकेला गतकाळाचा शोध होय. (Istoriya)
- २)या प्रकारात माहिती मिळवून ती सुसंबद्ध रीतीने वाचकापुढे मांडणे हा संशोधनाचा पहिला प्रकार आहे. (कथनात्मक / निवेदनात्मक)
- ३)या प्रकारात प्रस्थापित प्रमेयाहून भिन्न प्रमेय मांडणे हा उद्देश असतो. (विश्लेशनात्मक)
- ४)हा मौलिक इतिहास लेखनाचा पाया असतो. (संशोधन)
- ५)इतिहास म्हणजे घटनांची सूची नसते. (मौलिक)
- ६)ही संशोधनाच्या यशस्वीतेची दुसरी महत्वाची पायरी असते. (विषयाची निवड)
- ७) इतिहास लेखकाचे काम बांधकाम करणाऱ्यासारखे असते. (स्थापत्य तज्ञ)
- ८) संदर्भ साधन वापराबाबतयांनी The nature of History या ग्रंथात मांडणी केली आहे. (आर्थर मार्विक)
- ९) समकालीन तत्वाच्या निकषानुसारदेखील मूळ साधन आहे. (वृत्तपत्र)
- १०) इतिहास लेखनामध्ये कारणमीमांसा या शब्दाला पर्यायी शब्दवापरला जातो. (अन्वयार्थ)
- ११)या ग्रीक इतिहासकाराने कारणाना इतिहासलेखनात महत्व दिले आहे. (हिरोडोटस)
- १२) कागदपत्रांच्या परीक्षणासाठीही प्रक्रिया फार महत्वाची असते. (बहिरंग परीक्षण)
- १३)हा इतिहासलेखना चा मूळ आधार असतो. (घटीते)
- १४) ९१ कलमी बखरीच्या एकूणप्रती आहेत. (सहा)
- १५)टीका ही अंतरंग परीक्षणाचा आत्मा आहे. (वास्तववादी)
- १६) पौर्वात्यवादी दृष्टीकोनातून भारताबाबतचा विचार व अभ्यास कोणत्या शतकात सुरु झाला ? १८ व्या
- १७) भारतातील प्रच्यविद्देचे जनक कोणास म्हणतात ? सर विलियम जोन्स
- १८) कोणता विचार की जो प्राचीन भारतीय संस्कृती,संस्कृतभाषा, ज्ञान, तत्वज्ञान, साहित्य यांच्याविषयी सहानभूती दृशिवीत होता ? पौर्वात्यवाद
- १९) उपयुक्ततावादी इतिहासलेखनामध्ये कोणती संकल्पना उदयास आली ? पौर्वात्य जुलूमशाही
- २०) मुजुमदारांच्या इतिहासलेखनात कोणता प्रभाव जाणवत नाही ? तत्वज्ञानाचा
- २१) "हिंदू पॉलिटी" हा ग्रंथ कोणी लिहिला ? काशिप्रसाद जयस्वाल
- २२) 'आपणच आपला इतिहास लिहून जगासमोर मांडला पाहिजे' हा विचार कोणी मांडला ? डॉ. अळतेकर
- २३) 'The Gupt Empire' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ? राधा कुमुद मुखर्जी
- २४) कोणत्या इतिहासलेखनामुळे राष्ट्रीय अस्मिता जागृत करण्याचा प्रयत्न झाला ? राष्ट्रवादी
- २५) कोणत्या इतिहास लेखनाने संशोधनास चालना दिली व भारतीय इतिहास लेखनाचे स्वरूप व्यापक बनविले ? राष्ट्रवादी

- २६) औद्योगिक क्रांतीनंतर युरोपात जे बदल घडून आले त्या बदलांचा कोणी अप्रत्यक्ष व सूक्ष्मपणे केला ?
मार्क्स
- २७) कार्ल मार्क्स आणि फ्रेड्रिक एंजल्स यांनी प्रतिपादित केलेल्या मूळ स्वरूपातील विचारांना कोणते तत्वज्ञान म्हणतात ? मार्क्सवादी तत्वज्ञान
- २८) कोणत्या इतिहास लेखन शैलीनुसार केवळ राजकीय इतिहासावर भर देण्यात येत असे ? पारंपारिक
- २९) पशात्य देशातील इतिहास संशोधनातील नव्या विचारांचे शोध कोणत्या इतिहासकाराने भारतात आणले ?
डॉ.रोमिला थापर
- ३०) बौद्ध धर्माचे गाढे अभ्यासक म्हणून कोणत्या इतिहासकाराची ओळख आहे ? डी.डी. कोसंबी
- ३१) कोसंबी यांच्या कोणत्या ग्रंथाने मोठे वादळ निर्माण केले ? Study of Indian History
- ३२) 'Interpreting Indian History' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ? डॉ. इरफान हबीब
- ३३) भारतीय राष्ट्रीय चळवळीचे भाष्यकार म्हणून कोणता इतिहासकार प्रसिद्ध आहे ? डॉ. बिपिनचंद्र
- ३४) पारंपारिक इतिहास लेखनाला छेद देऊन इतिहासलेखनासाठी नवी क्षितिजे करणारा नवा प्रवाह कोणता ?
सबलटर्न प्रवाह
- ३५) 'Centre of South Asian Cultural Studies' या संस्थेची स्थापना कोणी केली ? डॉ. रणजीत गुहा
- ३६) डॉ.रणजीत गुहा व सबलटर्न लेखकांनी केलेली सबलटर्नची व्याख्या कोणाला संकुचित वाटली ? डॉ.सुमित
सरकार
- ३७) कोणत्या इतिहासलेखन प्रवाहामध्ये ब्रिटीश राजवटीचा साम्राज्यवादी दृष्टीकोनातून अभ्यास केला जातो ?
केंब्रिज
- ३८) ब्रिटीश आणि आयरिश मुलकी युद्ध याविषयीचे खूप वर्षांपासुनचे अभ्यास केंद्र कोठे होते ? केंब्रिज
- ३९) कोणत्या इतिहासलेखन प्रवाहाचा उदय फ्रान्स मध्ये झाला ? अनल्स
- ४०) इतिहास लेखनाचा आशय व पद्धती याच्या विरोधात कोणी जोरदार आवाज उठविला ? फोब्रेन
- ४१) समाजशास्त्रात वापरली जाणारी संशोधन पद्धती इतिहासात देखील वापरता येते हे प्रमेय कोणी मांडले ?
एमिल दरखीम
- ४२) इतिहास ही स्वायत्त ज्ञानशाखा नसून भौगोलिक परिस्थिती व मानवी समाज परस्परांशी निगडित आहेत
अशी धारणा असणारा कोणता इतिहासकार होता ? लुसियन फाब्रेन
- ४३) अनल्स प्रवाहाचे सर्वात महत्वाचे वैशिष्ट सांगा.
- ४४) अनल्स प्रवाहातील इतिहासकार लेखन करीत असताना कोणत्या गोष्टीचा प्रथम आभास करतात ? वैज्ञानिक
कारण
- ४५) इतिहासात घटना किंवा व्यक्ती महत्वाच्या नसून परिस्थिती महत्त्वी असते असे कोणाचे मत होते ? फर्नांड
ब्रॉडेल
- ४६) काल्पितांचा अर्थ सांगा.
- ४७) काल्पिताचे महत्वाचे वैशिष्टय सांगा ? भविष्य काळाकडे दृष्टी वळविणे
- ४८) आख्यायिका म्हणजे काय ?

- ४९) लोकसाहित्य म्हणजे काय ?
- ५०) नितीशिक्षण म्हणजे काय ?
- ५१) मौखिक इतिहास म्हणजे काय ?
- ५२) विरचना म्हणजे काय ?
- ५३) उत्तर आधुनिकवादाची व्याख्या लिहा.
- ५४) जागतिकीकरण म्हणजे काय ?
- ५५) इतिहास संशोधनाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ५६) इतिहास संशोधनाची उद्दिष्ट्ये सांगा
- ५७) इतिहास संशोधनातील अलिखित साधनांचे महत्व स्पष्ट करा.
- ५८) इतिहास संशोधनातील दुय्यम साधनांचे महत्व लिहा.
- ५९) ऐतिहासिक संशोधनाच्या साधनांचे महत्व सांगा.
- ६०) बहिरंग परीक्षणात कोणकोणत्या बाबीची दक्षता घ्यावी लागते.
- ६१) इतिहास संशोधनातील प्राथमिक प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- ६२) इतिहास संशोधनातील संयोगीकरण प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- ६३) इतिहास संशोधनातील उपसंहारात्मक प्रक्रिया विशद करा.
- ६४) इतिहास संशोधन विषय निवडीत कोणत्या दक्षता घ्याव्या लागतात.
- ६५) संशोधन आराखड्याचे विविध टप्पे स्पष्ट करा.
- ६६) सबालटर्न इतिहासलेखन प्रवाहातील रणजीत गुहांचे योगदान स्पष्ट करा.
- ६७) पौर्वात्यवादाचे थोडक्यात परीक्षण करा.
- ६८) उपयुक्ततावादी इतिहास लेखनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ६९) राष्ट्रवादी इतिहास लेखनातील दोष स्पष्ट करा.
- ७०) केंब्रिज इतिहास लेखनाविषयी थोडक्यात सांगा.
- ७१) मौखिक इतिहास लेखन दृष्टिकोनाचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- ७२) काल्पितांचा इतिहासाशी कसा संबंध असतो ते लिहा.
- ७३) इतिहास लेखनाचा उत्तर संरचनावाद दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- ७४) आधुनिकवादी विचारवंत मिशेल फुको यांची इतिहासाबाबतची भूमिका स्पष्ट करा.
- ७५) उत्तर आधुनिकवादाचा अनकूल प्रभाव विषद करा.
- ७६) संशोधन संकल्पनेची व्याख्या सांगून संशोधनाची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ७७) अलिखित साधने म्हणजे काय त्यांचे संशोधनातील महत्व स्पष्ट करा.
- ७८) इतिहास संशोधनातील प्राथमिक व दुय्यम साधनांचे महत्व विशद करा.
- ७९) इतिहास संशोधनातील लिखित साधनांचे महत्व स्पष्ट करा.
- ८०) इतिहास संशोधन म्हणजे काय ? इतिहास संशोधनातील विविध प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- ८१) संशोधन आराखडा म्हणजे काय ? संशोधन आराखड्याच्या विविध पायऱ्या विशद करा.

- ८२) अंतरंग परीक्षण म्हणजे काय सांगून अंतरंग परीक्षणाची प्रक्रिया सांगा.
- ८३) बहिरंग परीक्षण म्हणजे काय सांगून अंतरंग परीक्षणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- ८४) अन्वयार्थ म्हणजे काय ते सांगून अन्वयार्थ प्रक्रियेत समाविष्ट बाबी सांगा.
- ८५) इतिहास संशोधनातील संदर्भग्रंथ सूचीचे प्रकार सांगून महत्व लिहा.
- ८६) इतिहास संशोधन म्हणजे काय सांगून इतिहास लेखनातील विषय निवड पद्धतीवर सविस्तर चर्चा करा.
- ८७) भारतातील राष्ट्रवादी इतिहास लेखनातील विविध संशोधकांचे योगदान सांगा.
- ८८) भारतातील मार्क्सवादी इतिहासलेखन प्रवाहाची माहिती देऊन त्यातील विविध संशोधकांचे योगदान स्पष्ट करा.
- ८९) इतिहास लेखनातील अनल्स प्रवाहातील फर्नांड ब्रोडेल यांचा इतिहासाबद्दलचा दृष्टीकोन विशद करा.
- ९०) इतिहास लेखनशास्त्रामधील अनल्स प्रवाहाची तात्विक भूमिका स्पष्ट करून त्यामधील विविध इतिहासकारांचे योगदान लिहा.
- ९१) अनल्स प्रवाहावरील आक्षेप स्पष्ट करून त्याचे मूल्यमापन करा.
- ९२) भारतातील पौरात्यवादी इतिहास लेखनाचा आढावा घ्या. कल्पिते म्हणजे काय सांगून त्याचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ९३) राष्ट्रवादी इतिहास लेखनाची माहिती देऊन त्याचे गुण दोष सांगा.
- ९४) अनल्स इतिहासलेखन परंपरेची वैशिष्ट्ये सांगून इतिहासकारांचे योगदान स्पष्ट करा.
- ९५) इतिहास लेखन शास्त्रातील वसाहतवादी इतिहासलेखन स्पष्ट करा.
- ९६) सबलटर्न इतिहास लेखनाचा आढावा घ्या.
- ९७) परकीय इतिहास लेखनातील केंब्रिज इतिहास लेखनाचा आढावा घ्या.
- ९८) परकीय इतिहास लेखनातील डकार इतिहास लेखनाचा आढावा घ्या.
- ९९) कल्पिते म्हणजे काय सांगून त्याचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- १००) आख्यायिका म्हणजे काय सांगून त्याचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- १०१) लोकसाहित्य म्हणजे काय सांगून त्याचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये विशद करा.
- १०२) मिशेल फुको यांची इतिहासाबाबतची असलेली भूमिका सांगा.
